

Rapport inventarisatie vogelakkers gemeente Bergeijk tijdens winter 2021-2022

Inventarisatie uitgevoerd voor gemeente Bergeijk

Putter (foto Peter Simon)

Samenstelling: Hans van Nunen

Hans van Nunen
IVN Bergeijk-Eersel, VGW De Kempen
Oktober 2022

Inventarisatie Vogelakkers gemeente Bergeijk tijdens winter 2021-2022

Inventarisatie uitgevoerd voor gemeente Bergeijk

Samenstelling: Hans van Nunen

Veldwerk: Peter van Poppel, Peter Simon, Koos Slenders, Hans van Nunen

Foto's : Peter Simon

M.m.v.: Jan Kolsters (VGW De Kempen)
Avimap (SOVON)

Plan van aanpak akkervogelpercelen (2021):
Gemeente Bergeijk
Door: Van Helvoirt Groenprojecten

Uitgave: IVN Bergeijk-Eersel, Vogelwerkgroep De Kempen
Oktober 2022

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	4
Beschikbaarheid van de percelen	5
Ligging van de percelen	6
Percelen in Westerhoven	7
Percelen in Bergeijk	8
Zaaiplan	10
De in te zaaien mengsels	10
Ingezaaide percelen 2020	10
Zaaiplan 2021	11
Percelen Westerhoven	11
Percelen Hooge Berkt Bergeijk	11
Perceel Fressevenweg Bergeijk	11
Overzicht zaaiplan 2021	12
Inventarisatie vogels	13
Resultaten	14
Discussie	16
De Vogels en hun foerageergedrag	17
Enkele soorten uitgelicht	18
Geelgors	19
Vink	20
Putter	21
Houtduif	22
Conclusie	23
Literatuur en hulplijnen	24

Samenvatting

De gemeente Bergeijk heeft in voorgaande jaren het initiatief genomen om in haar gemeente enkele vogelakkers aan te leggen. In de omliggende gemeenten zoals Eersel, Bladel, Veldhoven, Eindhoven en Leende wordt dit inmiddels al uitgevoerd.. Deze vogelakkers worden met een van te voren vastgelegd plan voorbereid en ingezaaid. De percelen bestaan uit gemengd graan met akkerbloemen en blijven in de winter staan.

Vooraf tijdens de winterperiode kunnen vogels extra voedsel gebruiken dat gemakkelijk te vinden is. In de winter is de behoefte aan zaden groter dan tijdens de zomer en voorjaar omdat dan door veel vogels dierlijk voedsel wordt genuttigd.

Behalve dat de percelen zaden voortbrengen, trekken ze ook insecten aan. Ook hier komen vogels op af. De op insecten foeragerende vogels worden op hun beurt weer aantrekkelijk voedsel voor roofvogels en zoogdieren uit de omliggende gebieden.

Aangezien er geen mogelijkheid was om de akkers te monitoren alvorens ze zijn omgevormd tot vogelakker, is er geen sprake van een nulmeting.

Tellingen hebben in het winterseizoen plaatsgevonden. Er zijn in totaal 30 soorten waargenomen. Zomervogels die het terrein hebben gebruikt zijn hierin dus niet meegenomen. Veel van de waargenomen vogels kunnen hier in de winter verblijven door het aanleggen van dit soort vogelakkers want het grootschalige agrarisch gebied levert in de winter maar weinig voedsel voor vogels. Naast zaadeters worden ook roofvogels aangetrokken. Deze foerageren dan weer op de kleinere vogels en muizen. Er is een grote spreiding waargenomen is aantallen en soorten vogels. Dat betekent dat niet alle akkers even effectief zijn. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de ligging van de percelen. Drukke wegen langs de akkers en het ontbreken van vluchtplaatsen hebben een negatieve invloed.

Inleiding

Gemeente Bergeijk heeft het aanbod van IVN Bergeijk-Eersel aangenomen om de vogelakkers te inventariseren op vogels. Enkele van de aangewezen percelen zijn in 2020 voor het eerste jaar als vogelakker ingezaaid. Er heeft vóór het aanleggen van die percelen geen inventarisatie plaatsgevonden dus een nulmeting is niet voorhanden. Dat houdt in dat deze inventarisatie, die is uitgevoerd tijdens de winter 2021-2022, een eerste meting betreft. Of er in de toekomst meerdere inventarisaties zullen plaats vinden, dient nog te worden overwogen.

De percelen die voor dit plan worden gebruikt zullen gedurende de tijd niet altijd voor dit doel gebruikt kunnen worden. De gemeente Bergeijk heeft de intentie om van de in eigendom zijnde, niet-gebruikte percelen, te rouleren. Anderzijds zou het jammer zijn, de reeds gebruikte percelen voor vogelakkers na een enkel jaar niet meer als vogelakker in te richten. Dit zal de percelen voor het gebruik voor de vogels niet ten goede komen. Een perceel dat voorbereid is en volgens plan is ingezaaid, levert de beste resultaten op, zeker als dit meerdere jaren in stand blijft. Anderzijds kunnen percelen na vele jaren ook uitgeput raken. Rouleren kan dan soms een voordeel zijn.

De akkervogelpercelen liggen binnen de gemeente Bergeijk verspreid en wel 3 stuks in omgeving van Westerhoven, 4 stuks in Bergeijk en 1 aan de Fressevenweg in Bergeijk. Voor dit doel heeft gemeente Bergeijk aan het bureau Van Helvoirt Groenprojecten bv uit Berkel-Enschot gevraagd een zaaiplan op te stellen. Naar aanleiding hiervan is in 2021 een Plan van Aanpak Akkervogelpercelen (met projectnummer 20212416) gemaakt, speciaal voor deze casus. In dit adviesplan staat aangegeven welke zaaïsels te gebruiken zijn en op welke percelen.

Dat de percelen klaar zijn voor gebruik door o.a. vogels is wel duidelijk geworden tijdens de inventarisaties. De soorten en aantallen die gezien zijn, zijn erg divers, zoals Vinken, Sijzen, Putters, Gaaien enz., maar ook roofvogels als Buizerd en Torenvalk.

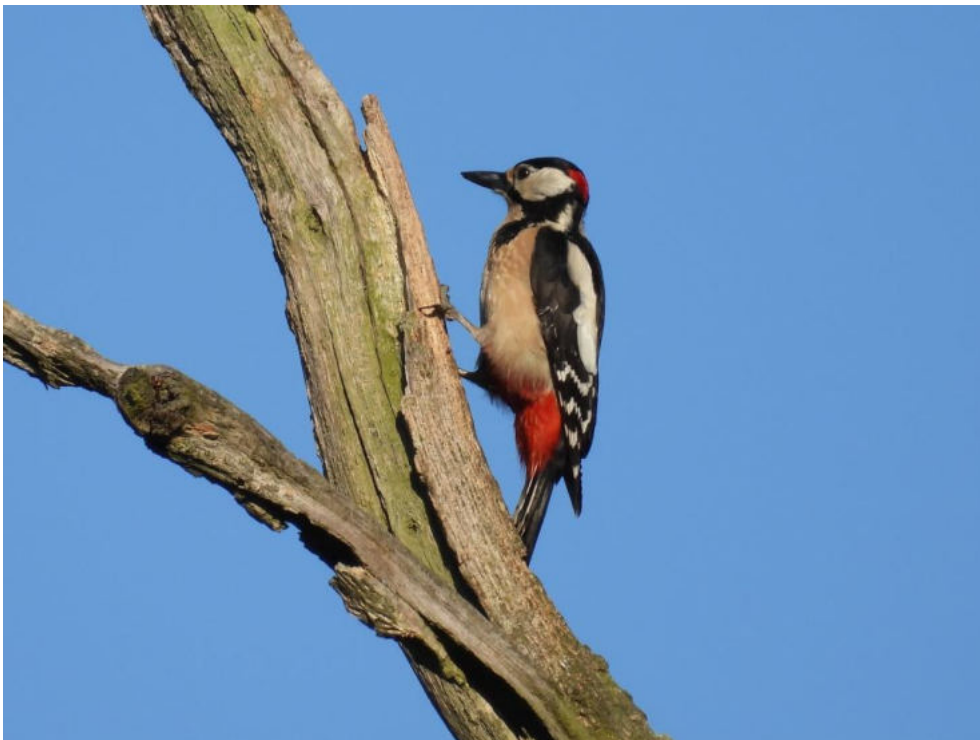
Aan het voorkomen van zoogdieren en vlinders op de percelen is tijdens deze inventarisatie geen aandacht besteed. Bij een volgende meting zou ook hier aandacht aan besteed kunnen worden.

Beschikbaarheid van de percelen

Gemeente Bergeijk heeft diverse percelen in eigendom die voor diverse doeleinden zoals verpachten en ruilen gebruikt kunnen worden. In 2020, of al eerder, heeft de gemeente een aantal percelen als “vogelakker” beschikbaar gesteld. Een van de doelen die hiervoor gesteld zijn is de stimulering van de diversiteit. De bestemming van de percelen wordt in principe telkens voor een periode van 5 tot 6 jaar vastgelegd.

In 2021 is gevraagd voor de percelen een zaaiplan te maken. Dit nieuwe zaaiplan is ten opzichte van het oorspronkelijke zaaiplan van 2020 iets aangepast. Voor 1 perceel is een ander zaaiplan, omdat dit als vogelakker tijdelijk ingericht is. Hierop wordt verder in dit rapport ingegaan.

Of de overige percelen ook voor langere tijd beschikbaar zullen blijven, zal nog worden bepaald. De percelen kunnen ook worden gerouleerd voor gebruik als vogelakker, dan wel verpachting.

Grote bonte specht

Ligging van de percelen

Gemeente Bergeijk heeft voor dit doel percelen beschikbaar gesteld in omgeving Westerhoven en Bergeijk. In 2021 gaat het om in totaal 8 percelen met een gezamenlijke oppervlakte van 7,5 hectare.

De grootte van de percelen met toegevoegde code-aanduiding:

Locatie	Code perceel	Oppervlakte(m ²)
Westerhoven	W1	9825
	W2	6000
	W3	7295
Bergeijk	B1	5500
	B2	6000
	B3	9000
	B4	10000
Fressevenweg Bergeijk	F1	22000
	Totaal	75620

Omdat de percelen in 2 van de 5 kernen, Bergeijk en Westerhoven, binnen de gehele gemeente Bergeijk verspreid liggen, volgt hier een onderverdeling naar de percelen in Westerhoven, Bergeijk en Fressevenweg-Bergeijk. Ter vereenvoudiging in dit verdere rapport zijn de percelen van een code voorzien.

Roodborsttapuit

Percelen in Westerhoven

In Westerhoven zijn 3 percelen (zie figuur 1) geselecteerd om als vogelakker te fungeren. De percelen liggen in de onmiddellijke nabijheid van de visvijvers Westerhoven en het natuurgebied Ganzenbroek. Tussen deze percelen door loopt een beek n.l. De Beekloop.

Figuur 1: 3 Percelen Westerhoven

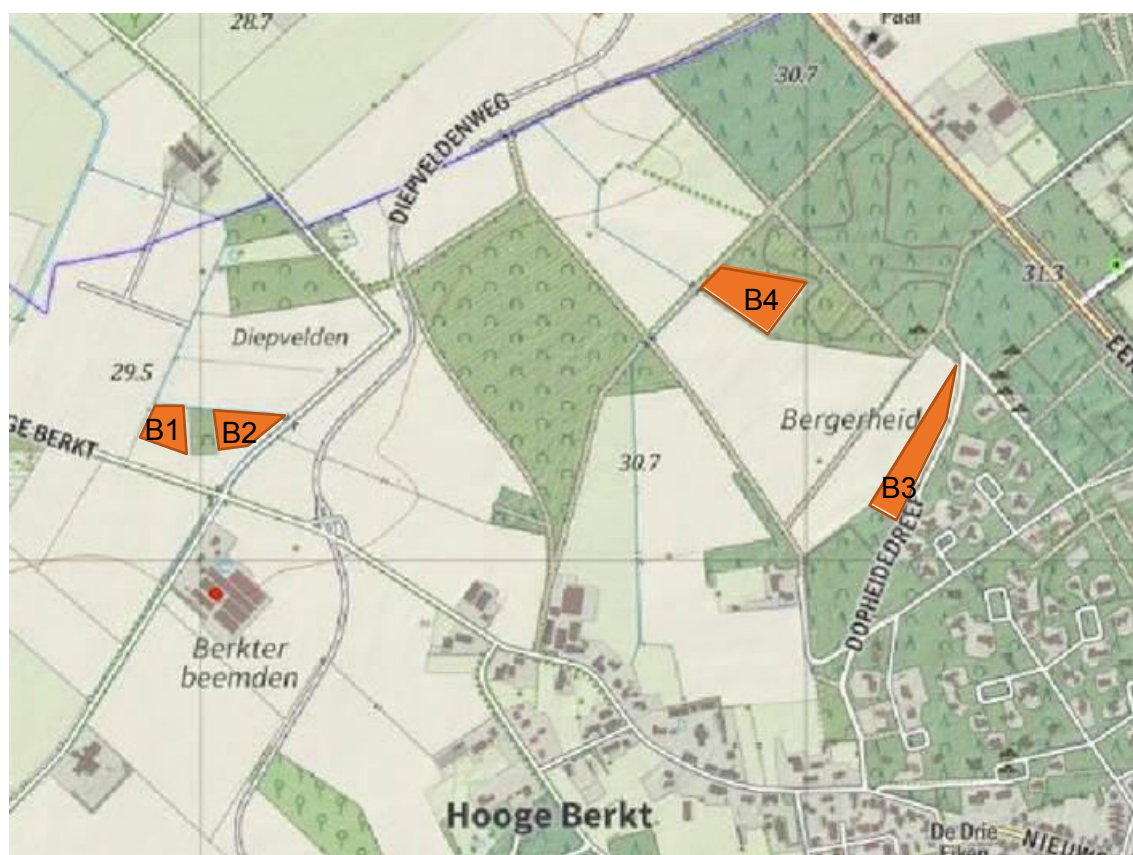
Ligging en grootte van de percelen in Westerhoven met code-aanduiding:

Code perceel	Oppervlakte(m2)
W1	9825
W2	6000
W3	7295
Totaal W	23120

Percelen in Bergeijk

In Bergeijk zijn 5 percelen geselecteerd om als vogelakker te fungeren. Deze percelen liggen gedeeltelijk aan de Noordwestzijde en Zuidoostzijde van Bergeijk. Aan de NW-zijde liggen 4 percelen in de nabijheid van de Hooge Berkt, het perceel aan de ZO-zijde ligt bij de visvijvers van Bergeijk aan de Fressevenweg.

Van de percelen in de nabijheid van de Hooge Berkt, zijn er 2 gesitueerd aan de weg Hooge Berkt, en 2 percelen liggen in het gebied van de Bergerheide. Zie ook hiervoor figuur 2.

Figuur 2: 4 Percelen Bergeijk Hooge Berkt

Ligging en grootte van de percelen in Bergeijk Hooge Berkt met code-aanduiding:

Code perceel	Oppervlakte(m2)
B1	5500
B2	6000
B3	9000
B4	10000
Totaal B	30500

Verder ligt er een perceel aan de Fressevenweg bij de visvijvers van Bergeijk. Dit perceel is voorlopig gereserveerd m.b.t. onderhoudswerkzaamheden die in de toekomst aan de visvijvers zullen worden uitgevoerd.

Figuur 3: Perceel Fressevenweg Bergeijk

Ligging en grootte van het perceel aan Fressevenweg Bergeijk met code-aanduiding:

Code perceel	Oppervlakte(m2)
F1	22000
Totaal F	22000

Zaaiplan

In 2021 is door bureau Van Helvoirt Groenprojecten bv in opdracht van gemeente Bergeijk een Plan van Aanpak Akkervogelpercelen ontwikkeld. Hierin worden de percelen omschreven betreffende ligging en advies voor een te gebruiken zaaiplan. De gemeente stelt als doel om de percelen als vogelakkers geschikt te maken voor een periode van 5 tot 6 jaren.

De in te zaaien mengsels

Als voorstel is aangegeven een samenstelling voor het graanmengsel en kruidenmengsel te gebruiken volgens onderstaande tabellen:

Samenstelling graanmengsel
1 kg per are

Zomergerst	35%
Zomertarwe	25%
Haver	25%
Boekweit	10%
Zonnebloem	5%

Japanse haver in te zaaien met
0,7 kg per are

Samenstelling kruidenmengsel
0,05 kg per are

Bolderik	Argostemma githago
Gele ganzenbloem	Chrysanthemum segetum
Grijskruid	Berteroa incana
Grote klapproos	Papaver rhoeas
Korenbloem	Centaurea cyanus
Reukloze kamille	Matricaria maritima
Vogelwikke	Vicia cracca

Ingezaaide percelen 2020

Enkele percelen zijn reeds in 2020 ingericht. Dit betreft de percelen W1 en W3 in Westerhoven en B3 en B4 in Bergeijk.

De randen van percelen W1 en W3 zijn destijds met een breedte van ca 10 meter ingezaaid met een- en tweejarige kruidenmengsel. De rest, de kern, is ingezaaid met een graanmengsel. Welk graanmengsel is mij niet bekend.

Bij de percelen B3 en B4 lijkt de kern ook ingezaaid te zijn met een graanmengsel, waarschijnlijk hetzelfde mengsel als hierboven bij W1 en W2. Of de randen met een breedte van 10-15 meter zijn ingezaaid, is niet bekend.

Zaaiplan 2021

Voor 2021 is er een aangepast zaaiplan gemaakt. Er is voor alle 8 percelen een advies zaaiplan gemaakt. Het betreft ook de reeds eerder in 2020 ingezaaide percelen W1 en W2 in Westerhoven en de percelen B3 en B4 in Bergeijk.

Percelen Westerhoven

Perceel W2 is een nieuw als vogelakker in te richten perceel dat voorheen grasland was. Het perceel is zaaiklaar gemaakt en vervolgens met het graanmengsel ingezaaid. Daarna is er met de hand het kruidenmengsel uitgezaaid.

De percelen W1 en W3 zijn met een rotorkoep zaaiklaar gemaakt en de kern is opnieuw ingezaaid met het graanmengsel. De kruiden van 2020 in de randen hebben hierbij de mogelijkheid om opnieuw tot bloei te komen.

Percelen Hooge Berkt Bergeijk

Ook de percelen B1 en B2 zijn nieuw als vogelakker in te richten. Voorheen was het een maisakker doorgezaaid met raaigras. De percelen zijn met een rotorkoep zaaiklaar gemaakt en vervolgens ingezaaid met het graanmengsel.

Alleen de kern van de percelen B3 en B4, voorheen al ingezaaid in 2020, worden met de rotorkoep zaaiklaar gemaakt en weer ingezaaid met het graanmengsel. De randen worden niet behandeld. Ook hier hebben de zaden de mogelijkheid om opnieuw in bloei te komen.

Perceel Fressevenweg Bergeijk

Dit is een nieuw perceel dat in 2021 voor het eerst als vogelakker gebruikt is. Het perceel heeft een oppervlakte van 22000 m² (2,2 ha). Op langere termijn zal het geheel of gedeeltelijk gebruikt worden voor het project "Uitdiepen Visvijvers Bergeijk". Wanneer dit zal worden gerealiseerd is mij tot op heden niet bekend.

Het perceel is met een rotorkoep zaaiklaar gemaakt en ingezaaid met Japanse haver. Deze haver kan zolang als mogelijk blijven staan en dienen als voedselbron voor de aanwezige fauna.

Overzicht zaaiplan 2021

Hierbij een compleet overzicht van het zaaiplan 2021

Locatie		Opp. (m2)	Graanmengsel (m2)	Kruidenmengsel (m2)	Japanse haver (m2)
Westerhoven	W1	9825	6625		
	W2	6000	6000	6000	
	W3	7295	4095		
Hooge Berkt	B1	5500	5500	5500	
	B2	6000	6000	6000	
	B3	9000	5500		
	B4	10000	5000		
Fressevenweg	F1	22000			22000
Totaal		75620	38720	17500	22000

Roodborst

Inventarisatie vogels

Voor deze inventarisatie zijn alleen vogels genoteerd die op de percelen voorkwamen, of in de struiken of bomen direct grenzend aan de percelen. In het laatste geval hadden de vogels een directe binding met de percelen voor wat betreft het foerageren. De roofvogels foerageren op de aanwezige vogels of muizen ter plaatse.

De vogels zijn in groepen te verdelen: zaadeters, insecteneters, roofvogels en alleseters. Sommige alleseters eten behalve zaden en insecten ook vlees of vis. De zaadeters brengen ook de jongen groot met insecten, omdat daar meer proteïne in zit. Tijdens de winterperiode zijn er weinig insecten te vinden, daarom schakelen veel vogels dan over naar zaad. De meeste vogels die daar niet of nauwelijks toe in staat zijn, vertrekken naar zuidelijker oorden.

Hoe gaat het inventariseren in zijn werk? Voor de inventarisatie is een methode van SOVON gebruikt. Deze methode houdt in dat men op elk perceel regelmatig binnen een tijdspanne van 10 minuten observeert welke vogels er zich op of rond elk perceel bevinden. SOVON heeft de app AVIMAP ontwikkeld, waarin deze waarnemingen meteen kunnen worden ingevoerd. Met medewerking van Jan Kolsters van Vogelwerkgroep De Kempen zijn we in de gelegenheid gesteld om deze app te kunnen gebruiken. Hij heeft alle percelen in deze app ingevoerd zodat de app voor dit doel in het veld te gebruiken is. De app geeft het grote voordeel dat men de gegevens er in een later stadium rechtstreeks uit kan halen voor meerdere doeleinden, zoals o.a. het opstellen van dit rapport.

De te tellen percelen, zoals eerder genoemd, zijn W1, W2, W3, B1, B2, B3, B4 en F1. Bij alle tellingen zijn telkens ook alle percelen geteld m.u.v. telling 6, waarbij alleen de percelen B1, B2, B3 en B4 zijn geteld.

	Datum	Start	Eind	Tellers	Geteld perceel
1	24-11-2021	12:44	15:16	Hans van Nunen	Alle
2	7-12-2021	12:38	15:05	Hans van Nunen	Alle
3	18-12-2021	09:40	12:43	Hans van Nunen	Alle
4	30-12-2021	10:21	13:11	Peter van Poppel + Hans van Nunen	Alle
5	11-1-2022	10:11	12:28	Hans van Nunen	Alle
6	18-1-2022	14:00	15:00	Koos Slenders	Alleen B1,B2,B3,B4
7	22-1-2022	11:12	13:52	Peter van Poppel	Alle
8	29-1-2022	10:36	10:20	Hans van Nunen + Peter Simon	Alle
9	9-2-2022	09:20	11:21	Hans van Nunen	Alle
10	12-2-2022	11:14	13:50	Peter van Poppel	Alle
11	23-2-2022	09:24	11:54	Hans van Nunen	Alle
12	5-3-2022	11:00	13:43	Peter van Poppel	Alle
13	9-3-2022	11:08	13:40	Hans van Nunen	Alle
14	23-3-2022	09:20	11:40	Hans van Nunen	Alle

Resultaten

De percelen zijn verschillende malen bezocht door bovenstaande waarnemers. In tabel 1 is te zien dat er 14 bezoeken hebben plaatsgevonden, waarbij bij 13 bezoeken alle percelen zijn bezocht en bij 1 bezoek 4 percelen zijn bezocht. Tijdens elk bezoek zijn de waargenomen vogels geregistreerd zodat een totaaloverzicht gemaakt kan worden. Tabel 1 geeft dit overzicht met de totaal aantal waargenomen vogels per perceel en per teldatum. Hierbij geeft een streepje aan: niet geteld, en 0 geen vogels aanwezig. In totaal hebben er 14 bezoeken tijdens de winterperiode 2021-2022 plaatsgevonden.

Tabel1. Aantal vogels per telling per perceel

		W1	W2	W3	B1	B2	B3	B4	F1	Totaal
1	24-11-2021	1	10	2	30	0	0	35	0	78
2	7-12-2021	9	32	3	79	0	0	15	9	147
3	18-12-2021	10	16	4	2	17	16	17	0	82
4	30-12-2021	1	28	0	9	14	6	12	16	86
5	11-1-2022	15	2	16	0	2	21	18	4	78
6	18-1-2022	-	-	-	0	0	0	0	-	0
7	22-1-2022	20	3	0	30	0	0	24	2	79
8	29-1-2022	3	9	6	97	11	12	8	13	159
9	9-2-2022	10	2	3	20	13	2	13	63	126
10	12-2-2022	10	9	5	39	23	0	34	0	120
11	23-2-2022	10	2	3	10	2	4	6	17	54
12	5-3-2022	9	0	6	1	3	0	21	3	43
13	9-3-2022	3	5	3	4	2	7	8	5	37
14	23-3-2022	7	1	3	10	2	6	5	3	37
		108	119	54	331	89	74	216	135	1126

Daarnaast kunnen we ook het aantal vogelsoorten in een tabel zetten. Tabel 2 en 3 geven een overzicht weer met de totaal aantal waargenomen vogelsoorten per perceel. Hierbij wordt tevens de afkorting voor de vogelsoort vermeld. Deze afkortingen komen in latere tabellen terug. In de 14 bezoeken zijn 30 soorten vogels waargenomen met een totaal van 1126 individuen.

Tabel 2. Aantal vogelsoorten per telling per perceel

	W1	W2	W3	B1	B2	B3	B4	F1
Aantal vogelsoorten	18	16	12	12	6	12	16	12

Tabel 3. Vogelsoorten per perceel

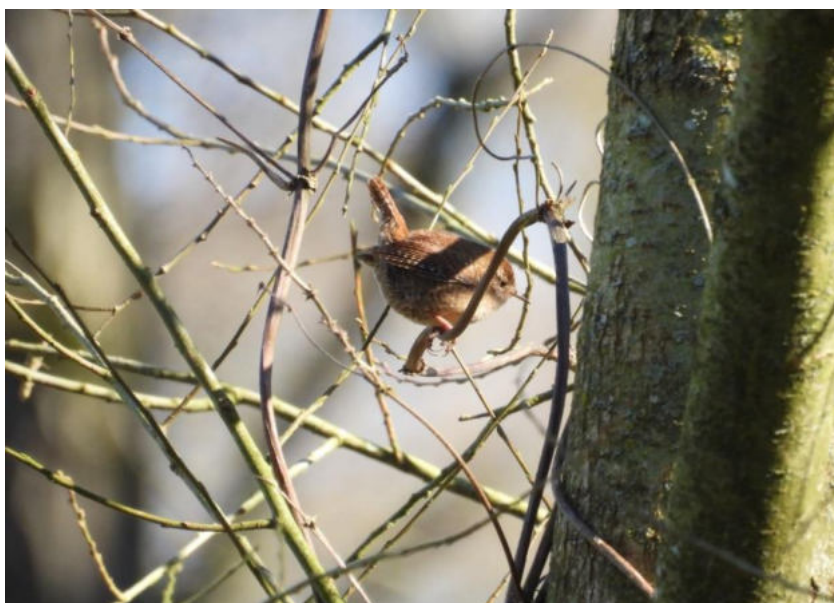
		W1	W2	W3	B1	B2	B3	B4	F1
Boomklever	BKl	3	1	1					
Boomkruiper	BKr		1				1	2	
Buizerd	Bui	1	1		1				3
Fazant	Fa	8	2	2					
Gaai	Gaai	7	7	4			1	1	
Geelgors	GG	8	3		39	6		7	5
Graspieper	GP		8						
Groene specht	GS		1						
Groenling	G		12		8	11		10	
Grote bonte specht	GBS				2		3		
Heggemus	HM	4							
Houtduif	HD	2	1	6		15	5	15	5
Kauw	Ka	1							
Kneu/Barmsijs kl/gr	Kn/Barm	6			30			70	
Koolmees	K	11	11	24	6		12	10	17
Merel	M		1				7	1	1
Pimpelmees	P	11	4	2	3		5	7	11
Putter	Pu	12	14		132		8	33	2
Rietgors	RG			1				6	
Roodborst	R	2		1			2	2	
Roodborsttapuit	Rta				1				
Sperwer	Sp		1						
Staartmees	SM	1		7					
Tjiftjaf	Tj					1			
Torenavalk	TV	2			1				2
Veldleeuwerik	VL							3	
Vink	V	27	51	4	107	50	25	47	85
Winterkoning	W	1		1			1		2
Zwarte kraai	ZKr	1		1	1	6	4	1	1
Zwartkop	ZK							1	1
Aantal soorten		18	16	12	12	6	12	16	12

Discussie

Uit bovenstaande tabellen 1, 2 en 3 kunnen we opmaken dat de percelen door een aantal vogelsoorten met soms een groot aantal worden bezocht. Vinken, putters, sijen en o.a. koolmezen blijken het meest van de vogelakkers gebruik te maken. Daarnaast komen er ook roofvogels voor. Zij foerageren op de aanwezige vogels, maar ook op muizen die zich volop in de percelen verzamelen en zich tegoed doen aan de zaden die op de grond vallen. Ook vlinders en andere insecten worden tijdens de bloei van de plantensoorten volop gespot op de bloemen. Hierbij profiteren de “echte” insecteneters weer. Zo kan er in elk jaargetijde een bioversiteit ontstaan waarbij vele soorten, elk op hun wijze, gebruik kunnen maken van de insecten, zaden of vogels.

Helaas moeten we ook constateren, dat niet alle percelen optimaal als vogelakker gebruikt worden. Bij de percelen W3, B2 en B3 worden een lagere aantallen vogels gezien dan op de andere percelen. Voor perceel B2 kan de reden gezocht worden in het feit dat het perceel vlak naast een doorgaande vrij drukke weg ligt. Voor perceel B3 is er waarschijnlijk de oorzaak, dat er een zandpad naast ligt, waar veel wordt gewandeld en gefietst en waar honden veel worden uitgelaten, veelal niet aan de lijn. Ook hier worden de vogels telkens gestoord. Op perceel W3 groeit vrij veel hoog en dicht gras tussentussen het graan. Mogelijk heeft dit een effect op de bereikbaarheid van het voedsel.

Voor alle percelen geldt dat de samenstelling van de zaden een grote invloed op de kwaliteit van de vogelakker. Ook de voorafgaande grondbewerking heeft daar een grote invloed op. Kosten spelen hierbij natuurlijk een grote rol. Het goed voorbereiden kan tot resultaat leiden dat er op latere jaren daar minder in geïnvesteerd behoeft te worden. Dit werkt kosten verlagend. Bij gebruik voor langere tijd, wordt de grond wat armer. Dit geeft minder voeding voor de toekomstige plantengroei. Wellicht dat er tijdens de 6 jaar-periode extra voedingsstoffen zoals (stal)mest ingebracht dient te worden.

Winterkoning

De Vogels en hun foerageergedrag

De meeste vogels die je tijdens de winterperiode worden waargenomen zijn zaadeters. Mogelijk dat deze soorten tijdens de warme periodes, lente, zomer en herfst, ook insecten eten. Maar tijdens de winter moeten ze overschakelen naar zaden, omdat insecten weinig voorradig zijn.

Van de vogelsoorten zijn er toch enkele die ook tijdens de winterperiode op insecten en wormen blijven foerageren. Dit zijn b.v. de Groene Specht, en boomkruipers.

Verder zijn er ook de roofvogels, zij foerageren op de aanwezige vogels. Welk jaargetijde het is maakt voor deze groep niets uit. Zij moeten foerageren met de vogels die er dan aanwezig zijn. Verschillende soorten hebben nog het voordeel, dat ze naast de vogels ook op muizen kunnen jagen. Bij onderzoeken hiernaar blijkt, dat op de vogelakkers die speciaal voor de vogels zijn ingericht ook extra veel muizen voorkomen. Dit is natuurlijk logisch omdat de muizen graag een graantje van de aanwezige zaden meepikken. Veel zaden vallen op de grond, daar kunnen de muizen gemakkelijk van profiteren.

Torenvalk

Enkele soorten uitgelicht

Na alle bovenstaande data lichten we er voor wat extra toelichting enkele typische akkervogels uit, met name de Geelgors, de Vink, de Putter en de Houtduif. Het zijn alle 4 zaadeters. Zij hebben een dikke snavel waarmee ze de zaden gemakkelijk open kunnen breken. Alleen de Houtduif vormt daarop een uitzondering, deze heeft een aangepaste snavel. Behalve dat hij deze snavel geschikt is voor het eten van zaden, is daar deze tevens geschikt voor het eten van knoppen. Vandaar dat deze vogel ook door zijn foerageergedrag veel in de bomen aanwezig is.

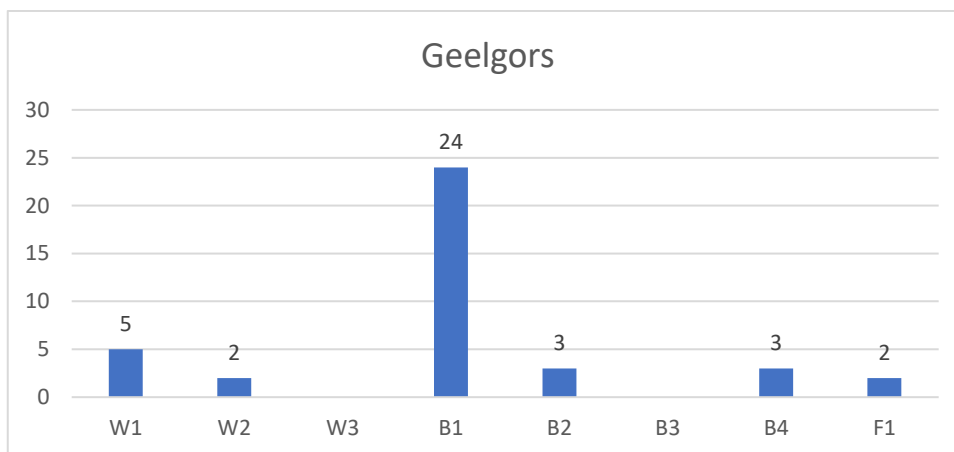
Vink en Houtduif zijn vogels welke tijdens de winterperiode veelzijdig gezien worden. In mindere mate kun je ook de putter en de geelgors op de akkers tegenkomen.

De Vink, Putter en Houtduif trekken tijdens die winter elk tezamen op om als groep naar hun voedsel te zoeken. Ze worden regelmatig in grote groepen waargenomen, soms ook met soortgenoten bijeen. De geelgors leeft in kleinere aantallen en dikwijls zelfs als enkeling.

Om na te gaan of deze soorten alle percelen bezoeken en in welke getale dit geschiedt, kunnen middels deze inventarisatie ook de hoogst waargenomen aantallen met elkaar vergeleken worden. Duidelijk wordt weer dat enkele percelen er flink uitspringen. Hieronder volgt een overzicht van de 4 genoemde soorten.

Geelgors

De Geelgors, een wat minder voorkomende soort, wordt meestal in kleine getale waargenomen, dikwijls van 2 tot 4. Op perceel B1 is eenmalig een groep met een aantal van 24 stuks waargenomen, zie figuur 6. Een ware uitzondering vergeleken met de andere percelen, waarbij 5 het hoogste aantal is. Het blijkt ook het perceel te zijn waar de grootste groepen vogels foerageerden. Voor percelen W3 en B3 bleek geen interesse te zijn. Het hoge tussenstaande gras op W3 en weinig zaad op B3 is waarschijnlijk de belangrijkste redenen.

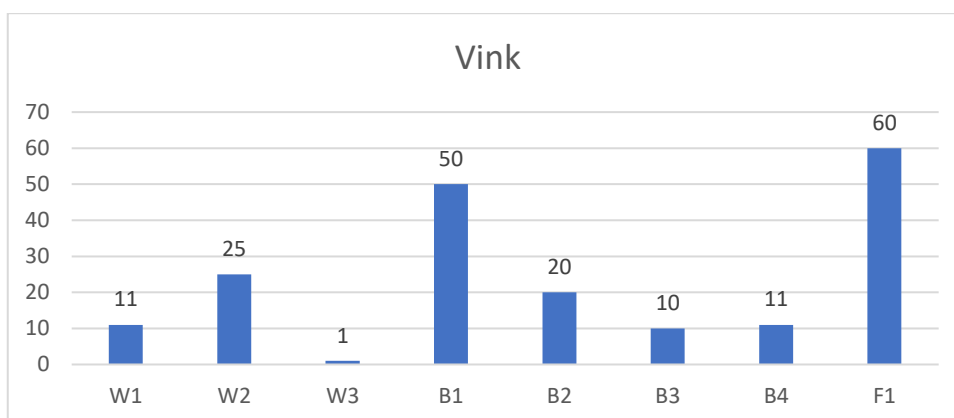
Figuur 6: Hoogst aantal waargenomen Geelgorzen per perceel

Geelgors

Vink

De Vink, een van onze meest voorkomende vogelsoorten tijdens de winterperiode, is tijdens de andere periodes ook veelzijdig waarnemen. In alle jaargetijden kunnen ze nog voldoende voedsel in ons land vinden. De reden waarom hier ook gebroed wordt! Tijdens deze broedperiode wordt het mannetje volop met zijn gezag gehoord. Het vrouwtje is dan meer met de jongen bezig. De jongen worden gevoerd met insecten vanwege de hoge voedingswaarde. In de winter blijken alleen de zaden voor hen te bereiken voedsel te zijn. De meeste insecten leven dan elk op hun manier om de winter als pop of larve door te komen. Soorten als spechten weten die dan weer te vinden. Figuur 7 laat het hoogst aantal waargenomen Vinken per perceel zien. Op perceel B4 is de grootste groep Vinken van 60 stuks gezien. Maar perceel B1 is ook hier een grote trekpleister. Perceel W3 blijkt voor de vinken wederom niet erg interessant te zijn. De ware reden is weer moeilijk aan te geven, maar zoals eerder genoemd het te hoge gras kan mede de oorzaak zijn.

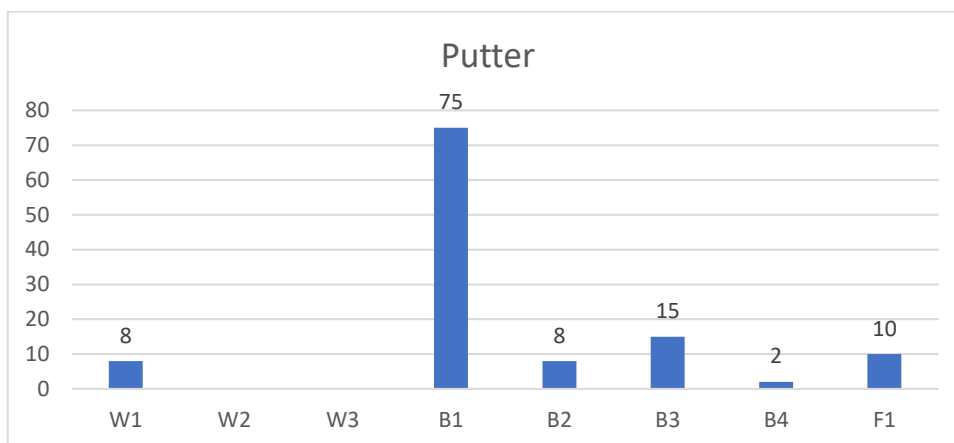
Figuur 7: Hoogst aantal vinken per perceel

Vink

Putter

De Putter verblijft tijdens de winterperiode ook graag in groepen of groepjes. Hoogst aantal daarvan is, zie figuur 8, waargenomen op perceel B1 met 75 stuks en later op dezelfde locatie ook nog eens een groep van 45 stuks. Op perceel W2 en W3 blijken geen Putters gezien te zijn. Opgemerkt kan worden dat op W3 het gras te hoog staat.

Figuur 8: Hoogst aantal putters per perceel

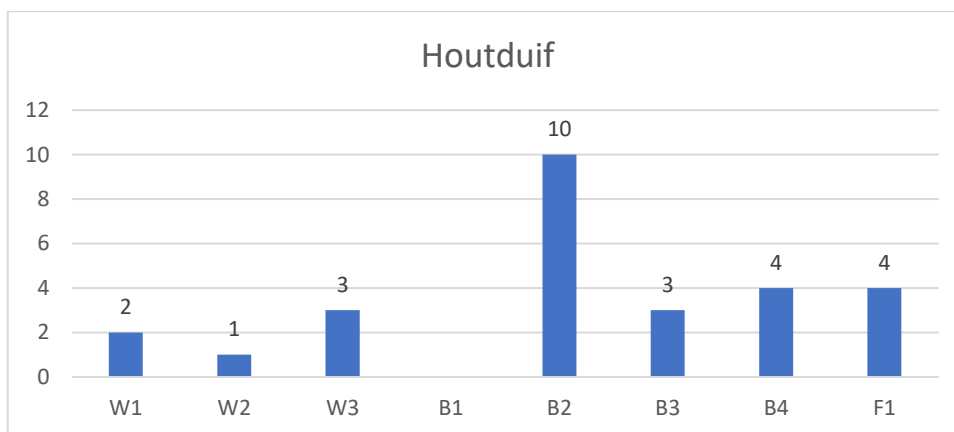
Putter

Houtduif

De Houtduif wordt vrijwel overal gezien, op de akkers, de weilanden en in de bossen. De bomen, die aan de randen van de percelen staan, worden meest gebruikt als vlucht- of als rustplaats. Tijdens het broedseizoen worden ze ook dikwijls als paar waargenomen. Wanneer de broedtijd voorbij is gaan ze samscholen. Hele groepen tot soms wel 250 tot 500 stuks zijn dan geen uitzonderingen en soms zelfs meer.

Tijdens de inventarisatie zijn op de aangewezen vogelakkers helaas weinig Houtduiven aangetroffen, ook niet in de bomen aan de randen van de percelen. Opvallend is hierbij, dat de Houtduiven wel in grote getalen foerageren op aanliggende akkers in de directe omgeving. Blijkbaar is daar op een veiligere manier aan zaden te komen.

Onderstaande waarnemingen (zie figuur 9) van Houtduiven zijn dan ook opgenomen op bomen die in of aan de randen van de percelen voorkomen. Uit onderstaande figuur blijken er verder erg weinig Houtduiven op de vogelakkers zelf te foerageren. Hoogst aantal daarbij waargenomen is 10 vogels. Mogelijke reden kan het hogere gras weer zijn.

Figuur 9: Hoogst aantal houtduiven per perceel

Houtduif

Conclusie

Het trekken van een conclusie over het gebruik van vogelakkers door vogels op basis van deze inventarisatieronde, na één meting dus, is vrij lastig. Wel kan worden vastgesteld dat enkele percelen beter bezocht worden dan andere.

De percelen Westerhoven W2 en Bergeijk Hooge Berkt B3 en B4 zijn in een eerder stadium, 2020 of eerder, voor het eerst ingericht. Perceel Westerhoven W2 en Bergeijk Hooge Berkt B4 blijken wel goed bezocht te worden, perceel Bergeijk Hooge Berkt B3 in mindere mate.

De percelen Westerhoven W1 en W3, Bergeijk Hooge Berkt B1 en B2 en Fressevenweg Bergeijk F1 zijn in 2021 voor het eerst ingericht. Hier scoren de percelen B1, W2 en F1 zeer goed. Perceel B2 en W3 blijken bij de vogels niet erg in trek te zijn.

Algemeen kan worden geconstateerd dat de percelen B1, B4, W2 en F1 de meeste vogels aantrekken, waarbij perceel Bergeijk Hooge Berkt B1 het hoogst scoort. B2, B3 en W3 trekken de minste vogels aan.

Dat percelen meer of minder door de vogels worden bezocht, zal niet liggen aan de samenstelling van het zaad. De ligging zal hierin wel een rol spelen. Als er drukke wegen langs de percelen voorkomen zullen de vogels zich hierdoor eerder gestoord voelen en naar ander percelen doorvliegen. Wel zijn de percelen waarbij de grassen erg hoog staan, zodat er op de grond niet goed te foerageren valt, niet in optimale conditie om als vogelakker te fungeren. Het inrichten van deze akkers dient dus meer aandacht!

In de vervolgjaren zal er ook meer aandacht moeten worden besteed aan de vruchtbaarheid van de bodem. Na ca. 3 jaren blijken de bodems enigszins uitgeput te zijn, zodat inzaaien niet meer het gewenste resultaat geeft. Er zal minder zaad gaan kiemen en vervolgens zullen er ook minder vogels op die percelen komen foerageren. Om de bodem toch weer van nieuwe energie te voorzien zal er mogelijk opnieuw geploegd moeten worden waarbij er een verse laag stalmest wordt ingebracht. Drijfmest is vanwege het milieu niet gewenst.

Als er een vervolg op deze 1^e-meting gaat komen, zal er ook een betere conclusie kunnen worden getrokken.

Heggenmus

Literatuur en hulplijnen

Plan van Aanpak Akkervogelpercelen: Bureau Van Helvoirt Groenprojecten 2021

Avimap: Inventarisatie-app van SOVON

VGW De Kempen: Jan Kolsters

Foto's: Peter Simon

Gegevens: Gemeente Bergeijk, Harrie Brouwers